

חולין דף ל"ח

סוף שחיטה הכוונה לאמצע שחיטה אמר רב חסדא, שמעתי שמה שהכשירו זה כשפרכסה 'בסוף שחיטה'. והוא עצמו פירש שהכוונה לאמצע שחיטה, ואמרו 'סוף' להוציא שאם בתחלת שחיטה פירכסה ובאמצע השחיטה לא פירכסה, אינה כשרה. והוכיח שכן יש לפרש, ממה ששנינו במשנה, בהמה דקה שפשטה ידה ולא החזירה, פסולה. ומתי פסולה? אם בסוף שחיטה, כמה נצריך שתחייה ומדוע לא די שפושטת יד בלא כפיפה וחזרה? אלא מכאן שמדובר באמצע שחיטה. אמר לו רבא, ניתן לומר שהכוונה לסוף שחיטה, והמשנה פוסלת כיון שאני אומר: כל שאינה פושטת ומחזירה לאחר שחיטה, בידוע שנשמתה נטולה הימנה קודם לכן.

זינוק' הוא החמור או הקל בסימני פירכוס רב נחמן בר יצחק אמר, פירכוס שהתירו זה אפילו בתחילת השחיטה, אף על פי שהיא מסוכנת. והביא לכך ראיה ממה ששנינו במשנה, אמר רבי שמעון השוחט בלילה ולמחר מצא כתלים מלאים דם, כשרה, כיון שמוכח שזינקה ולפי רבי אליעזר נחשב לפירכוס. וביאר שמואל, שכוונת המשנה לכותלי בית השחיטה. אם נפרש שפרכוס המכשיר הוא בתחילת שחיטה, לכך היו צריכים לפרש שלא הכשירו רק אם יש היכר בכותלי הבית שהדם התזו עד למעלה היא כשרה, אלא גם אם מצא שכותלי בית השחיטה מלאי דם כשרה. אבל אם פרכוס הוא רק בסוף השחיטה, כיצד התירו בנמצאו כותלי בית השחיטה מלאים בדם, אולי הדם זינק בתחילת השחיטה? דוחה הגמרא, יתכן שרק בזינוק הקילו שגם בתחילת השחיטה כשרה, כיון שהוא סימן מובהק לחיות הבהמה, אבל בשאר השיטות בעניין פירכוס אין היא כשרה אלא באמצע או בגמר שחיטה? תמהה הגמרא, האם זינוק הוא סימן מובהק יותר מהשאר, והרי רבי אליעזר אמר במשנה 'דייה אם זינקה', משמע שהיא קלה מאחרים? מבארת הגמרא, שאכן הוא סימן קל ממה שהצריך רבן גמליאל גם יד וגם רגל. ועדיף ממה שאמרו חכמים ביד או ברגל.

לרבינא פרכוס כשר אף בתחילת שחיטה

אמר רבינא, אמר לי סמא בר חילקאי שהקשה אביו של בן אבוברם²⁵⁴, ויש אומרים

שהקשה אחיו של בן אבוברם, האם 'זינוק' הוא סימן מובהק יותר של חיות מהסימן של חכמים, והרי במשנה אמרו חכמים, עד שתפרכס או ביד או ברגל. וודאי שלא התייחסו בדבריהם לרבן גמליאל, שאם היו צריכם לומר 'כיון שפירכסה' שהרי הם מקלים ממנו. אלא שדברו על מה שאמר רבי אליעזר, והמילה 'עד' מוכיחה שלא די בזינוק אלא עד שתפרכס וכו'. אלא שזינוק הוא הקל מבין הסימנים, ואם ממנו יש ראייה שדי בתחלת שחיטה גם לשאר הדעות די שה'פירכוס' יהיה בתחילת השחיטה.

לרבא צריך חיות בגמר הדבר רבא אמר, מה שהכשירו במסוכנת זה כשפרכסה בגמר שחיטה, כיון שבכך מוכח

שהיה בה חיות עד אחר שחיטה. והביא ראייה שדבר שחכמים הצריכו חיות הקובע הוא הסוף, ממה ששינינו בברייתא²⁵⁵, נאמר באיסור של שחיטת בהמה אם ובנה: "שור או כשב" פרט לכלאים מרחל ותייש שפסול לקרבן, "או עז" פרט לנדמה²⁵⁶, "כי יגלד" פרט שהולידה בניתוח מהדופן שלפעמים מתה, "שבעת ימים" פרט לולד שלא הגיע לשבעה ימים, "פתחת אמו" למעט יתום. ומבררת הגמרא איזה 'יתום' מיעט הפסוק שאינו נקרא "פתחת אמו", אם הכוונה שאמו ילדתו ואחר שעה מתה, האם צריכה לחיות לעולם כדי שייחשב שהיה תחת אמו, הרי די אם חיייתה עמו שעה אחת²⁵⁷? ואם הכוונה שמתה ואז ילדתו, זה כבר נתמעט מ"כי יגלד" להוציא את ה'יוצא דופן' אפילו אם מתה קודם שנוולד? אלא ברור שממעטים כשמיד בילדתו מתה, ונחשב שהיה עם אמו רק אם חיה עד גמר לידה ומעט לאחר הלידה, שאז נחשבת לחיות. ומכאן שכשהצריכו חכמים שיהיה חי, צריך שיהיה חיות עד סוף

254 שמו היה אבוברם, אלא שלא הכירו אותו אלא את בנו, וקראו לאב על שם בנו. רש"י.

255 עמוד ב'.

256 עז שילדה מתייש וולד הדומה לרחל. רש"י.

257 ואין לומר שהכתוב הצריך שתחיה אמו כל שבעה, שכן שינינו בברייתא, רבי יוסי הגלילי אומר, אין הולד צריך להיות תחת אמו שבעת ימים, שלכך נאמר 'תחת אמו' כל שהוא. ולא די שיצא מתחתיה כשהיא מתה, שלכך נאמר: 'עם אמו'. הא כיצד? אפילו נתקיימה לו אמו שעה אחת. רש"י.

אמר רבא, נוקטים להלכה כמו ששנינו בברייתא, בהמה דקה מסוכנת שכשנשחטה פשטה ידה ולא החזירה, פסולה. במה דברים אמורים? ביד, אבל ברגל בין פשטה ולא כפפה בין כפפה ולא פשטה כשרה. במה דברים אמורים? בדקה. אבל בגסה שאין דרכה לפשוט בשחיטה זה סימן תיות, ולכן בין ביד בין ברגל, בין פשטה ולא כפפה בין כפפה ולא פשטה כשרה. ועוף, אפילו לא רפרף אלא גפו²⁵⁸ ולא כשכש אלא זנבו, הרי זה פירכוס. שואלת הגמרא, והרי כבר מצינו כן במשנה, ששנינו, בהמה דקה שפשטה ידה ולא החזירה פסולה, שאינה אלא הוצאת נפש. משמע דווקא יד ולא רגל, דווקא דקה ולא גסה? עונה הגמרא, שבא להשמיע את הדין בעוף.

משנה

השוחט לעובד כוכבים שחיטתו כשרה, ורבי מחשבת הבעלים בשחיטת חולין אליעזר פוסל. אמר רבי אליעזר, אפילו לא שחט את כולה לעובד כוכבים, אלא רק בשביל חצר כבוד שלה, פסולה, שסתם מחשבת עובד כוכבים לעבודת כוכבים. אמר רבי יוסי, ניתן ללמוד בקל וחומר שכשישראל שוחט לא מועיל מחשבת בעלים: ומה בקודשים שהמחשבה פוסלת זה רק בכהן העובד ולא מועיל מחשבת הבעלים, בחולין שאין פוסלת בהם מחשבה, קל וחומר שלא יהא הכל הולך אלא אחר השוחט.

גמרא

מבארת הגמרא, שטעמם של תנא קמא ורבי אליעזר הוא כפי שאמר רבי אליעזר ברבי יוסי בברייתא, שמעתי מרבתי שהבעלים מפגלים. תנא קמא סובר שרק אם העובד כוכבים אמר 'שחיטת בהמה זו לעבודת כוכבים' מועילה מחשבת בעלים לאסור, ולא אומרים ש'סתם מחשבת עובד כוכבים לעבודת כוכבים'. ורבי אליעזר סבר, שהבהמה פסולה אף על פי שלא שמעו שהעובד כוכבים אמר כן, כיון ש'סתם מחשבת עובד

האם הבעלים מפגלים בקרבן ובחולין

258 ס"א - בעינו. 'דיפרוף' פחות מ'כשכוש'. רש"י.

כוכבים לעבודת כוכבים'. ורבי יוסי סבר, שמחשבה מועילה לפסול רק בעובד - השוחט, ולא בבעלים. ויש אומרים, שיתכן לפרש שתנא קמא ורבי אליעזר מודים ש'בעלים מפגלין בקרבן' ומדובר ששמעו את העובד כוכבים אומר שרצונו לע"ז, ונחלקו בחולין ששחטם בחוץ. תנא קמא סובר שבעלים מפגלים רק בתוך במקדש, אבל לא בחוץ ואין לומדים חוץ מפנים. ורבי אליעזר סבר, שלומדים חוץ מפנים, וכיון ש'סתם מחשבת עובד כוכבים לע"ז' פוסל. ורבי יוסי סובר שאפילו בפנים אין אומרים שהבעלים מפגל.

